

Nr. 1 • 2016

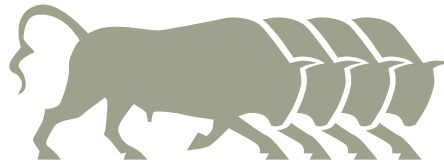
GEFJON
arkæologi og nyere tid

TILBAGE TIL HOLMEGÅRD MOSE • JERNUDVINDING VED STUDE • ¹⁴C-DATEREDE
HUSTOMTER • NYERE HISTORISK ARKÆOLOGI I FORTIDEN OG FREMTIDEN •
SMUGLERI I DET SYDFYNSKE ØHAV • HUGUENOTTER I FREDERICIA • MIT ALT
I FRYD OG SMERTE • DE KULTURHISTORISKE MUSEERS SAMLINGER

GEFJON 1, 2016

GEFJON
arkæologi og nyere tid

Gefjon 1

– arkæologi og nyere tid

© 2016 Aarhus Universitetsforlag og forfatterne

Redaktion:

Ole Thirup Kastholm, ROMU

Naomi Pinholt, ROMU

Laura Maria Schütze, ROMU

Kristoffer Buck Pedersen, Museum Sydøstdanmark

Inge Christiansen, Museum Sydøstdanmark

Layout og opsætning:

Girafisk Design v/Bente Stensen Christensen

E-bogsproduktion:

Narayana Press

Forlag:

Aarhus Universitetsforlag, www.unipress.dk

Forside:

Udgravningsfelt syd for Roskilde med vikingetidsgården 'Lindensborgvej Syd II', oktober 2010. Foto: Ole Kastholm, ROMU.

ISBN 9788771842616

ISSN 2446-2179

Gefjon udgives af Museum Sydøstdanmark og ROMU i samarbejde med Aarhus Universitetsforlag.

**FAGFÆLLE-
BEDØMT**

/ I henhold til ministerielle krav betyder bedømmelsen, at der fra en fagfælle på ph.d.-niveau er foretaget en skriftlig vurdering, som godtgør denne bogs videnskabelige kvalitet.

/ In accordance with requirements of the Danish Ministry of Higher Education and Science, the certification means that a PhD level peer has made a written assessment justifying this book's scientific quality.

Indhold

Tilbage til Holmegård Mose

*Af Kristoffer Buck Pedersen,
Morten Fischer Mortensen &
Mikkel Sørensen*
side 10

Smugleri i Det Sydfynske Øhav

Af Nils Valdersdorf Jensen
side 130

Jernudvinding ved Stude

Af Trine Louise Borake
*Med bidrag af Jannie Holm
Larsen & Arne Jouttijärvi*
side 38

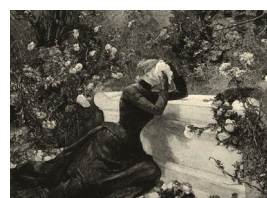
Huguenotter i Fredericia 1720-1855 set i et transnationalt perspektiv

Af Vibeke Kaiser-Hansen
side 162

¹⁴C-daterede hustomter ved Roskilde Fjord

Af Ole Thirup Kastholm
side 72

Mit Alt, i Fryd og Smerte!

Af Jannie Uhre Ejstrud
side 186

Nyere historisk arkæologi i fortiden og fremtiden

Af Lene Høst-Madsen
side 102

KOMMENTAR Samlinger og perspektiveringer på kulturhistoriske museer

Af Janne Laursen
side 206

Forord

Museernes forskning har gennem årtier været på et højt niveau, men de formelle krav til denne forskning er først i de senere år blevet konkretiseret og formuleret.

Museerne har selv ønsket denne udvikling, som betyder, at vores forskningsindsats nu indgår i en entydig komparativ struktur, hvor forskningens karakter umiddelbart kan identificeres.

ROMU og Museum Sydøstdanmark har begge en klar ambition om at bidrage med væsentlig forskning inden for arkæologi og historie. Ved væsentlig forskning forstås her arbejder med en klar problemstilling udført på et velfunderet teoretisk og metodisk grundlag, som frembringer ny viden eller repræsenterer nye tilgange til området. Forskningen skal efterleve Kulturministeriets forskningsstrategi, blandt andet ved at benytte det almene forskningsbegreb og ved publicering i videnskabelige tidsskrifter.

Sidstnævnte er der mangel på i Danmark, og de to museer har derfor besluttet sig til sammen at udgive et nyt videnskabeligt tidsskrift. Vi kalder det Gefjon. Gefjon er ikke kun for de to museers egne forskere, men åben for alle.

Det er de to museers håb, at Gefjon vil afhjælpe et behov, kvalificere formidlingen af forskningen og blive en kilde til indsigt i dens resultater.

Frank Birkebæk & Keld Møller Hansen

Redaktionens forord

At sætte et nyt tidsskrift i verden er ikke hverdagskost på et museum, og da slet ikke som resultatet af et samarbejde mellem to forskellige institutioner. Det er derfor med stor glæde, at vi kan præsentere det første nummer af *Gefjon – arkæologi og nyere tid*. Gefjon er et fagfællebedømt tidsskrift, der tager afsæt i museernes kulturhistoriske arbejdsområder, og det vil udkomme en gang årligt. Tidsskriftet udgives i samarbejde med Aarhus Universitetsforlag.

Med udgangspunkt i de senere års stigende forsknings- og publiceringskrav til museerne så Museum Sydøstdanmark og ROMU, at der tegnede sig et behov for flere publiceringskanaler til den museale forskning. Derfor søsætter vi dette nye tidsskrift inden for det kulturhistoriske, museale område. De kulturhistoriske museers arbejdsområde spænder over mange tusinde år, og det har vi valgt, at Gefjon skal afspejle. Derfor byder vi artikler velkommen inden for fagdisciplinerne arkæologi, historie, etnologi, sociologi, antropologi eller lignende. Udover de fagfællebedømte artikler, som udgør hoveddelen af tidsskriftet, er der også plads til de mere essayistiske kommentarer.

I denne første udgave af Gefjon kan vi præsentere syv videnskabelige artikler samt en kommentar.

I artiklen *Tilbage til Holmegård Mose* sætter de tre forfattere Kristoffer Buck Pedersen, Morten Fischer Mortensen og Mikkel Sørensen fokus på de særlige metodiske valg, der skal træffes, når man ønsker fokus på at finde genstande og bopladser fra ældre stenalder.

Fra arkæologiens arbejdsmark diskuterer Trine Borake, Jannie Holm Larsen og Arne Jouttijärvi i *Jernudvinding fra Stude*, hvordan ovne til jernudvinding så ud i jernalderen, hvor de var placeret, og hvordan jernudvindingsprocessen forløb.

I *14C-daterede hustomter ved Roskilde Fjord* fremlægger Ole Kastholm en række nye kulstof 14-dateringer af oldtidens hustomter for at skabe bedre rammer for fremtidige studier af forhistoriske bopladser på Sjælland og i særdeleshed dateringen af disse.

Med artiklen *Nyere historisk arkæologi i fortiden og fremtiden* vurderer Lene Høst-Madsen forskningens stadi i Danmark inden for feltet ”nyere historisk arkæologi” – et felt, som omhandler arkæologi efter 1536.

Fra nyere tids arbejdsmark undersøger Nils Valdersdorf Jensen *Smugleri i Det Sydfynske Øhav* og argumenterer for, at det traditionelle økonomiske

Indholdsfortegnelse

Dette materiale er ophavsretsligt beskyttet og må ikke videregives

perspektiv på smuglerivirksomhed, hvor udbud og efterspørgsel er i centrum, med fordel kan suppleres af en kulturhistorisk analyse.

Jannie Uhre Ejstrud har studeret *Illustreret Familiejournal* i årene 1880-1904, og i artiklen *Mit Alt, i Fryd og Smerte!* fortæller hun om den visuelle iscenesættelse af døden og de efterladte og afdækker bevæggrundene bag.

Den sidste fagfællebedømte artikel handler om *Huguenotter i Fredericia 1720-1855*. Her viser Vibeke Kaiser-Hansen, at huguenotternes transnationale netværk også nåede ind i Danmark. Bosættelsesmønstret viser, at de bosatte sig i klynger, blandt byens øvrige borgere, uden at der var tale om kolonier med egen jurisdiktion.

Vi runder denne første udgave af *Gefjon* af med kommentaren *Samlinger og perspektiveringer på kulturhistoriske museer*. Her kommer Janne Laursen med en opfordring til at forske mere i museernes samlinger. Ifølge hende er den værste trussel mod vores museumssamlinger i dag hverken brand eller vand, men glemsel.

Afslutningsvis vil vi gerne rette en stor tak til de fagfæller, som har bedømt artiklerne. Det er et stort – og ulønnet – arbejde at fagfællebedømme en artikel.

God fornøjelse!

Ole Thirup Kastholm, Naomi Pinholt, Laura Maria Schütze,
ROMU

Inge Christiansen, Kristoffer Buck Pedersen
Museum Sydøstdanmark